

ایران زندگی

گفت‌وگو با محمد فاضلی جامعه‌شناس درباره مدیریت اجتماعی کرونا و حاشیه‌سازی‌های اخیر برای ستاد ملی مقابله با کرونا:

دولت ملزومات کافی و مؤثر مدیریت کرونا را در اختیار ندارد

هدی هاشمی خبرنگار

فقط چند روز طول کشید تا کل شهرهای کشور فریز شوند. تغییر رنگ‌ها از زرد به نارنجی و از نارنجی به قرمز به چالش جدی این روزهای مردم، مسئولان و کادر درمان تبدیل شده است. این تغییر رنگ‌ها البته مورد انتقاد مسئولان وزارت بهداشت هم هست. آنها در مصاحبه‌های مختلف از عدم اجرای پروتکل‌های بهداشتی از سوی مردم وی‌تی توجّهی برخی از مسئولان ستاد به هشدار هایشان سخن گفتند. مردم هم بی‌توجه به این حرف‌ها رفتار مسئولان را به نقد کشیدند. مردم و مسئولان بهداشتی هر کدام به دنبال مقصری برای این بحران جدید هستند. با این حال برخی از کارشناسان اجتماعی بر این باورند که برای مهار بیماری کرونا مدیریت یکپارچه نیاز است. با محمد فاضلی جامعه‌شناس و عضو هیات علمی دانشگاه شهید بهشتی درباره مدیریت اجتماعی کرونا و راه‌های مهار آن، حاشیه‌سازی برای دولت و ستاد ملی کرونا و مسئولیت اجتماعی مردم گفت‌وگویی انجام دادیم که می‌خوانید:

■ این روزها شاهد شیوع بیماری کرونا و بالا رفتن مرگ‌ومیرها هستیم. بیمارستان‌ها شلوغ است و دوباره پرستاران و پزشکان درگیر خیل بیماران شده‌اند. مسئولان می‌گویند که تعطیلات دو هفته‌ای ای نوروز و سفر رفتن مردم و فراموش کردن مسئولیت اجتماعی موجب خیز موج چهارم بیماری شد و برخی دیگر هم از نحوه مدیریت ستاد شکایت دارند و بر این باورند باید راه‌هایسته می‌شد، نظر شما در این باره چیست؟ آیا در چنین بحران‌هایی می‌توانیم فقط به یک طرف ماجرا نگاه کنیم؟

سال گذشته تعطیلات در روزنامه ایران نوشته شد با عنوان «دولت غلبه کرونا: ش ب که ساز اطلاع‌رسان، اجماع‌ساز، محلی اندیش و مقتدر» و در آنجا بر اساس منطق مسأله‌های پیچیده به‌مثال مدیران بیمار می‌گوید کرونا استدلال کرد که حکومت برای مدیریت مؤثر بیماری کرونا باید پنج حقیصه داشته باشد. اول، دولت باید تسهیل‌گر ارتباط همه سازمان‌ها و کنگشگرانی باشد که قرار است برای غلبه بر کرونا با یکدیگر همکاری کنند. دولت باید در نقش «تسهیل‌گر شبکه‌ساز» عمل کند. دوم، شبکه‌هایی که طراحی و ساخت آنها در دولت تسهیل‌گری می‌کند، برای آن که مؤثر عمل کنند به دنبال داده‌هایی نیاز دارند که باید به سرعت تولید کرد. داده‌های موجود و برخی از آنها موجود است و برخی دیگر که باید به سرعت تولید می‌شوند باید به سرعت در اختیار بخش‌هایی از شبکه گذارده شوند که به آنها احتیاج دارند.

سوم، دولت با ترکیبی از تسهیل‌گری برای همکاری ی‌بین شبکه‌ای، تولیدو به‌اشتراک گذاشتن داده‌ها، ارتقای ظرفیت‌ها و تحلیل‌گری داده‌ها و اطلاع‌رسانی شفاف که تا حد غلبه ظرفیت‌های بالقوه تعارض بین سازمانی عمل می‌کند، به علاوه همه سازوکارهایی برای تسهیل‌گری

رئیس جمهوری گفت: همه دستگاه‌ها باید به میدان بیایند، مصوبات ستاد ملی کرونا در مناطق قرمز و نارنجی نباید روی کاغذ مانده و بی‌حاشیت نباشد. به گزارش خبرگزاری صداوسیما، روحانی در جلسه ستاد ملی مقابله با کرونا و در تشریح عوامل ایجاد موج چهارم کرونا در کشور تصریح کرد: اولین عامل ایجاد این موج ورود ویروس انگلیسی از عراق بود یعنی اگر از مرز خوزستان و ایلام ویروس انگلیسی نمی‌شد، حتماً ما امروز مشکل کم‌چهارم را نمی‌داشتیم.

رئیس جمهوری عامل دیگر را ترددها و تجمع‌های شب عبید دانست و افزود: مخصوصاً در هفته قبل از عید که عمدتاً خرید و فروش‌ها و بازار وجود داشت و تجمعات در محل کسب و کار منجر به

ایجاد موج جدید شد.

روحانی ادامه داد: مراسم عید نوروز نیز عامل دیگری بود؛ مراسم عید، مراسمی بسیار خوب از منظر ملی و حتی دینی است چرا که به دین هم رفتن و زودن کینه‌ها همان صله رحم است، اما امسال به‌دلیل کرونا، دید و بازدیدهای فراوان و متأسفانه بدون مراعات انجام شد. وی خاطر نشان کرد: اگر مقرراتی که عامل این‌ها شده باشد، از نارنجی مشخص می‌شود، روی کاغذ بماند

که در دسترس دارد تا گفت‌وگوی اجتماعی فراگیر با جامعه را پیش ببرد، در نقش یک اجماع‌ساز عمل می‌کند.

چهارم، کرونا ما ننشد بقیه مسائل بدخیم، ماهیت محلی دارد. سازوکار شیوع کرونا در قم با رشت تا حدودی – حداقل در مراحل ابتدایی – فرق می‌کند. جرم مقدس حضرت معصومه (س) در قم هست اما در رشت نیست، بنابراین اقدام برای پیشگیری نیز در این دو شهر متفاوت است. فرهنگ‌ها، سازمان اقتصادی و قدرت‌های مؤثر بر فرایند پیشگیری در آن است که برای مسأله‌ای بدخیم که در طول مدت عمر خود تغییر شکل می‌دهد (و در خصوص کرونا به‌طور خاص حتی ممکن است علاوه بر تغییر صفات و خواص اپیدمی کرونا، خود ویروس نیز جهش کند و خواص آن را تغییر کند) نسخه‌های ملی و یکدست پیچیده شود.

محلی اندیشی و محلی عمل کردن در خصوص مسأله کرونا به معنای ضرورت دادن اختیارات ویژه به استانداران برای اقدام محلی است. پنجم، دولتی /حکومتی مؤثر عمل می‌کند که ظرفیت‌ها و اقدامات برشمرده شده در بندهای اول تا چهارم را در خود بروز دهد و حتی اگر تاکنون ایجاد نکرده باید سریعاً نسبت به ایجاد آنها اقدام کند، باید مقتدر باشد. تصمیم‌هایش را با اقتدار اجرا کند.

مدیریت کرونا در ایران شرایطی متفاوت با دنیا داشته و کشور تحت شدیدترین تحریم‌ها و منازعات جریان‌های سیاسی در داخل هم بوده و دوران موفقیت اولیه و ناکامی‌های بعدی را هم تجربه کرده است، اما به هر حال من وقتی به این مدیریت نگاه می‌کنم بروز هیچ‌کدام از این چند ویژگی را نمی‌توانم به اندازه کافی تشخیص بدهم.

مدیریت کرونا مستلزم همکاری شبکه‌های مدنی، اصناف، گروه‌های پزشکی و مردم و بوروکرات‌ها است و به انتشار شفاف داده‌ها از داده‌های مربوط به موارد ابتلا و مرگ‌ومیر تا داده‌های واکسن و حمایت‌های اقتصادی نیاز دارد. مدیریت کرونا حتماً امری پر از تعارض است. تردید تکذیب که متولیان اقتصاد گردشگری با تعطیلات نوروزی موافق نبوده‌اند و از سر تهدیدهایی که مشاهده می‌کرده‌اند و عواقب اقتصادی تعطیلی سفرهای نوروزی باقرنطینه و اعمال محدودیت در نوروز مخالف بوده‌اند. اجماع‌سازی بین این گروه و وزارت بهداشت که دنبال محدودیت بوده، هم به داده نیاز دارد، هم به گفت‌وگوی عمومی و هم به راه‌حل‌های محلی که به گمان من هیچ‌کدام در اندازه کافی انجام نشده است. یک نکته بسیار مهم را هم باید همین جا یادآوری کنم. خروجی تصمیم‌هایی که باید به کنترل بیماری منجر شوند، در نهایت باید توسط حکومت (همه نظام) اجرا شود. دولت در پیشانی این بخش اجرا قرار دارد. این کار مهم و فراگیر باید در شرایطی صورت گیرد که هشت سال کوبیدن بر طبل بی‌اعتبار کردن دولت به علاوه اثرات تحریم‌ها، بحران‌های

باقی‌مانده از این دولت و چه در دولت بعدی، توجه به آنچه در این پاسخ گفتم ضروری است. خواننده مختار است به هر کسی که می‌خواهد انتقاد کند، مردم، رئیس‌جمهوری، وزارت بهداشت یا کل اعضای ستاد ملی مقابله با کرونا، اما این لازم برای تصمیم‌گیری را مشخص می‌کند، نظریه است که تیم‌های تخصصی ضروری برای مدیریت بیماری را معلوم می‌سازد و نشان می‌دهد چه سازوکارهایی را باید برای اجماع‌سازی در سطح کشور برای مدیریت کرونا راه‌اندازی کرد. و برای رد یا قبول هر تصمیمی چگونه به پیامدهای مترتب بر هر تصمیم وزن بدهیم. من عمیقاً معتقدم ستاد ملی مقابله با کرونا بی نظریه است. این ستاد پزشکی‌زده هم هست. بقیه ایجاد بیماری کرونا بر اساس نظریه مشخصی که کل نگر باشد و همه ایجاد مسأله در آن دیده شده باشد، در نظام تصمیم‌گیری وزن خودشان را پیدا نمی‌کنند.

پزشکی زده شدن مدیریت کرونا از مرکزیت پزشکان در ستاد شروع می‌شود و علی‌رغم همه احترام قلبی و عمیق و ضروری برای کادرهای درمان، با تقدیس کادر درمان وجه نمادین پیدا می‌کند.

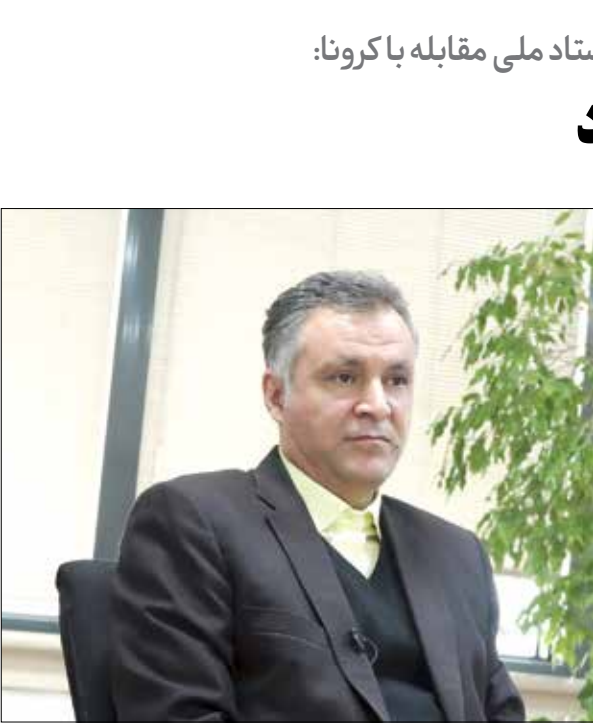
بقیه تخصص‌ها، رشته‌ها و رویکردها در مدیریت کرونا به حاشیه رانده شده و در نهایت وضع همین می‌شود که شما مشاهده می‌کنید. این وضعیت نتیجه تاریخی است، یعنی ترکیبی از فقدان نظریه مدیریت کرونا، پزشکی زده شدن ستاد، تاریخ نابودی سرمایه اجتماعی و اعتماد به دولت. فروپزری اقتدار و نادیده گرفتن پنج پیش‌شرطی که برشمردم، این وضعیت را ایجاد کرده است.

خودم می‌دانم که این پاسخ نسبتاً مفصل من برای کسانی که می‌خواهند دنبال بازی سیاسی و در آستانه انتخابات و سیاست‌پرگردند و بیشتر از گذشت بر طبل نابودی سرمایه اجتماعی بکوبند، اصلاً کاربرد ندارد و خوب نیست، اما از آنجا که فکر می‌کنم ما حداقل سال ۱۴۰۰ را به صورت جدی با این بیماری درگیر خواهیم بود – تا زمانی که سرمایه و کسب اعتماد، تاریخ شفا مشاعی و حل شود – فکر می‌کنم برای مدیریت کرونا در این بازه طولانی، چه در زمان همکاری‌های میان‌بخشی است کارتان

ثبت کم‌بارش‌ترین پاییز و زمستان سیستان و بلوچستان در ۵۰ سال اخیر

تالاب‌های هامون و جازموریان به ییابان تبدیل شد

۹ صفحه

رضا مغففریان، ایران

و تعطیلی تا آزاد بودن کامل فعالیت‌ها و در راهبردهای اجتماعی پیش بردن هر تصمیمی، گزینه‌های بسیاری هست که فقط به کمک نظریه روشن درباره مدیریت کرونا می‌توانید آنها را صورت بندی، اولویت‌بندی، ارزش‌گذاری و برای اجرای آنها اجماع‌سازی کنید. ستاد ملی کرونا که به هماهنگ شدن با ستاد کرونا پایین می‌آورد. پاسخ شما این است که کرونا راهکار اجتماعی هم دارد اما اینکه راهکار پزشکی مهمی مثل واکسن دارد، و نیازمند کار سیاسی، اقتصادی و حتی اعمال اقتدار پلیس هم هست، اما مهم‌تر از همه اینها داشتن نظریه‌ای است که همه رویکردهای ضروری را ترکیب کند و دیدگاه جامعی برای مدیریت کرونا ارائه دهد.

■ **مردم در مواجهه با این همه‌گیری شاهد تناقض‌هایی در تصمیم‌گیری‌ها هستند البته تصمیم در ستاد گرفته می‌شود اما در مصاحبه‌ها مباحث دیگر گفته می‌شود این چه تأثیری روی رفتارهای اجتماعی یا بهداشتی مردم دارد؟**

مردم شاهد تناقض هستند و این تناقضات روی رفتار مردم و میزان جدی گرفتن مسأله اثر می‌گذارد، اما این تناقض نشانه فقدان همان نظریه، قابلیت‌ها و رویکردهای ضروری برای مدیریت مسأله است. رویکرد فاقد نظریه انسجام‌بخش و ابزارهایی که بین همه اعضای ستاد اجماع‌سازی کند، در نهایت به جایی می‌رسد که وزیر بهداشت را به یک التماس‌کننده چیخ‌کش تبدیل می‌کند، کسی که دائم فقط ناله و زاری می‌کند که من گفتم و کسی گوش نکرد. سؤال عمیق‌تر این است که چرا کسی گوش نکرد؟ اعضای ستاد که دنبال طرح‌های ضعیف اقتصادی نبودند، و چگونه سازمان‌های متولی بهداشت، اقتصاد، حمل و نقل، اصناف و... را هماهنگ می‌کنند که ضمن همکاری با یکدیگر، محدودیت‌های یکدیگر را درک کنند و برای حاکمیت‌سازی منفعت جمعی با هم همکاری کنند. این یک مسأله نظری و عمیقاً اجتماعی است. راهکار اجتماعی چنین چیزی هم به تاریخ ما بستگی دارد. اگر تاریخ شما مشعوع از اعتماد، همکاری، سرمایه اجتماعی و حل شود – فکر می‌کنم برای مدیریت کرونا در این بازه طولانی، چه در زمان همکاری‌های میان‌بخشی است کارتان

شکل‌گیری موج جدید کرونا در کشور افزود: عوامل متعددی باعث شکل‌گیری این موج جدید شد. قبل از سال تحویل در نیمه پاییز چند خبرهای امیدوارکننده داشتیم، دوهمی، دید و بازدید و... که سبب شد در شاخص رعایت پروتکل‌ها افت داشتیم و این عدد به زیر ۶۰ درصد رسید. وی افزود: از طرف دیگر در تعطیلات نوروز دید و بازدید، رفتن به کافه و رستوران، تعدد مراسم پرتراکم مانند عروسی و عزا از عوامل شکل‌گیری موج بیماری بود. وی افزود: چهار استان هم در ابتدای

